

Ярослав Блоха

БЛОХА Ярослав Євгенійович – кандидат філософських наук, асистент кафедри філософії Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка. Сфера наукових інтересів – історія української філософії, аксіологія.

РЕІНТЕРПРЕТАЦІЯ В.Г. КОРОЛЕНКОМ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СОКРАТА ТА ПЛАТОНА

Увагу автора статті зосереджено на процесі реінтерпретації українським мислителем кінця XIX – початку XX ст. Володимиром Галактіоновичем Короленком ціннісних орієнтацій давніх греків Сократа і Платона. В.Г. Короленко вважає, що в античному суспільстві найголовнішими ціннісними орієнтаціями були ті, що визначали взаємовідносини між людьми, адже королєнківський Сократ, наприклад, прагне не лише знайти нову віру, а й донести її до інших.

***Ключові слова:** реінтерпретація, ціннісна орієнтація, віра, істина, діалектика.*

Реінтерпретація (уточнення та зміна змісту і значення інформації, що інтерпретується спочатку; актуалізація вчення в нових умовах сприйняття культури, його інновативний власний розвиток – Я.Б.) ціннісних орієнтацій Стародавньої Греції була однією з провідних тенденцій кінця XIX – початку XX століття серед європейської та російської інтелігенції. Ця тенденція була зумовлена, передусім тим, що у даний період твори Сократа, Ксенофонта і Платона були перекладені російською мовою, їх повні чи скорочені видання вийшли друком у Москві, Петербурзі, Царському Селі, Києві, Харкові, Одесі. У 1896 році з'явилося гімназійне видання «Мемораблій» Ксенофонта в уривках з докладною статтею І. Анненського, де аналізувалися особливості поглядів зазначених філософів [9].

Детальним вивченням творчої спадщини класиків античної філософії у цей період займалися відомий педагог, редактор та видавець журналу «Жіноча освіта» (з 1892 року – «Освіта»), автор ряду праць з історії та педагогіки В. Сиповський, який у 1894 році випустив книгу «Сократ і його час. Історичний нарис»; відомий поет І. Анненський, який з початку 1890-х років займався посиленням вивченням репертуару

© Я. Є. Блоха, 2013

ру грецьких трагиків і на протязі ряду років виконав титанічну працю з перекладу на російську мову і коментуванню тематики основних трагедій театру Еврипіда; відомий письменник та юрист, редактор-видавець журналу «Судові драми» Л. Снегірьов, який опублікував працю «Життя і смерть Сократа, розказані Ксенофонтом і Платоном» [9].

Аналізуючи ціннісні орієнтації античного суспільства, В. Короленко приходить до висновку, що західний культурний світ від східного відрізняють його духовна енергія і свобода, схильність до невпинних пошуків істини, адже тільки на Заході в такій кількості відомі самобутні особистості, яких відрізняє надзвичайно відважний порив людини до свободи. Зазначеними характеристиками позначений образ Сократа в оповіданні мислителя «Тіні», яке звернене до епохи античності періоду кризи міст-полісів після Пелопоннеської війни і до особистості самого Сократа, засудженого й страченого своїми співгромадянами за те, що він, «безстрашний аналітик, що звик досліджувати всі підстави, наважився своїми сумнівами руйнувати народну віру в старих богів, у громовержця Кроніда, в пантеон великих та малих олімпійців, який оточував його» [11, с.42]. Як зазначав теоретик народництва, російський публіцист і критик кінця XIX – початку XX століття М. Михайловський, авторитет якого, судячи з листування, для В. Короленка був незаперечним: «релігійне почуття є тим дієвим елементом, без якого мертві й наука, і моральна доктрина» [8, с.465]. Цю тему й розробляє мислитель у своєму оповіданні «Тіні».

Під час написання цього оповідання, яке Г. Бялий визначив як «апофеоз філософського сумніву» [2, с.176], В. Короленко читав «Громадянську общину стародавнього світу» французького історика Фюстеля де-Куланжа, займався вивченням давньогрецької філософії, головним чином сократичних діалогів Платона і творів Ксенофонта, про що свідчать записи у щоденниках мислителя за 1889 і 1890 роки, а також виписки із творів Платона на чернетках самого оповідання. У Платона запозичені деякі деталі, що характеризують образ Сократа, діалоги «Критон», «Федон» і «Апологія Сократа», покладені в основу оповідання. Але в цілому ж образ «аналізуючого критика» та «безстрашного аналітика» Сократа відбив філософські пошуки самого В. Короленка, який був далеким від пасивної споглядальності й ідеалізації усталених норм життя. Більше того, сам споглядальний характер механістичного тлумачення природи і людини, прийняття на віру усталених формул традиційного світогляду він розцінював як безсумнівне суспільне зло.

В. Короленко зупиняється на образі Сократа для більш повного втілення своїх філософських роздумів, оскільки епоху, в яку він жив, К. Ясперс назвав «осьовим часом». Це була епоха, в яку утверджува-

лася культура греків, що заклали основи західного світу. Починаючи із VI століття до н.е. у Греції стався великий переворот: виникла свобода мислення, волі людей, свобода полісу, вільні державні утворення конституювали грецький дух і створили величезні можливості, а разом з тим і небезпеку для людини. З того часу в світі виникла можливість свободи. Західна людина знайшла «усвідомлену внутрішню глибину буття особистості», і, починаючи із софістів, «усвідомила у своїй вищій волі, що межа свободи проходить у небутті» [11, с.50-51].

Сократ утверджував свій аналітичний метод дослідження, спрямований насамперед на пізнання самого себе в полеміці з софістами, бо, як говорив мислитель «... і смішно, по-моєму, буде, якщо я, не знаючи самого себе, візьмусь досліджувати щось мені чуже» [11, с.51]. Історики свідчать, що Сократ «навчав усно і не залишив жодного трактату», і судити про його вчення можна тільки на підставі збережених творів його учнів та послідовників Платона і Ксенофонта, а також учня Платона Аристотеля. Існує думка, що Платон і Ксенофонт часто приписували Сократу свої власні ідеї, але в їх викладі сократівського вчення виявляються ті загальні тенденції, які дозволяють приписати ці думки Сократу й визначити сократівський метод дослідження – діалог, бесіду як спільний пошук істини [10, с.74].

Форма діалогічного дослідження, питально-відповідальний спосіб виявлення істини – діалектика в сократівському розумінні – була насамперед методом визначення філософсько-етичних понять. У ранніх «сократичних» діалогах Платона зустрічається багато прикладів, пов'язаних зі спробами Сократа дати визначення загальноприйнятим етичним поняттям та вчинкам за допомогою питань і відповідей, заради випробування співрозмовника у філософському дусі. У ході такої розмови – «дослідження питання» – співрозмовник ставиться в суперечливі ситуації завдяки вміло поставленим і зверненим до нього питанням й, тим самим, неминуче приходять до висновку, що достовірне, єдине те, що він знає, – це те, що він нічого не знає. Прийом діалогізації, який використовувався Сократом, використовує і В. Короленко, створюючи його образ.

Діалог є формотворним елементом оповідання, яке композиційно складається із двох частин. У першій частині мислитель спирається на історичний матеріал, зокрема суд над Сократом, зазначаючи, судді ухвалили смертний вирок Сократу за те, що він руйнував віру в богів. Сократ звинувачувався в тому, що «він не визнавав богів, яких визнавало місто, і вводив інших, нових богів. Звинувачувався він і в розбещенні молоді. Необхідне покарання – смерть» [11, с.52].

Який сенс в тому, що замість віри, хоча й застарілої, яка не відповідає сучасності, але додає людям сили і дозволяє їм розділяти добро та

зло й тому впевнено робити вчинки, він пропонує одні лише сумніви? «Вічна ніч постійних сумнівів, мертва пустеля, позбавлена живого духу» віри, – ось до чого, на думку афінян, вів скептицизм Сократа [6, с.351].

Разом із тим, засудивши Сократа, «добрі» афіняни сподівалися, що його заможні друзі та учні підкуплять тюремну варту, і «неспокійний овід» Сократ, який боляче жалив совість афінських громадян, покине Афіни і «полетить до фессалійських варварів або Пелопоннесу, або ще далі до Єгипту... Афіни не почують більше його настирливих промов, а на совісті добрих афінських громадян не буде цієї смерті» [6, с.330]. В. Короленко вжив порівняння Сократа з оводом не випадково, він запозичив його з діалогів Платона. Сам Сократ у своїй захисній промові уподібнював себе в образі овода, а афінян – в образі коня, великого і благородного, але гладкого та лінивого, якого увесь час змушував бути в неспинному русі як самого життя, так і вільному польоті думки, своєрідний овід. Порівнюючи себе з оводом, Сократ робить наступний висновок: «Ось, по-моєму, бог і послав мене в це місто, щоб я цілий день, гасаючи всюди, кожного з вас будив, умовляв, дорікав невинно... Але може статися, що ви розлютившись, подібно людям, які раптово пробудилися від сну, приб'єте мене, як той кінь хвостом овода. Тоді ви всю решту життя проведете в сплячці...» [10, с.85].

Однак мудрий Сократ не виправдав очікувань «доброго афінського народу» і відмовився від втечі. «Дослідимо це питання, – вказував мудрець, – якщо виявиться, що мені дійсно треба втікати, я втечу, а якщо потрібно померти, то помру. Пригадаймо, чи не говорили ми раніше, що не смерть повинна страшити розумну людину, а неправда? Чи справедливо дотримуватись нами встановлених законів, доки вони нам, особисто, приємні, а коли вони неприємні – порушувати?» [6, с.331]. Тим самим для Сократа не було жодного питання чи предмету, який би не був йому цікавим і не міг би послужити вихідною точкою філософського дослідження, а тому фраза «дослідимо це питання» проходить через усе оповідання В. Короленка. Сократ усвідомлює, що «в мудрості є дещо заборонене, позамежне. Усі мудреці поплатилися за свій дар і свої заняття смертю» [6, с.332]. Філософ передбачив свій кінець, але нічого не зробив, щоб уникнути його, адже не смерть повинна страшити розумну людину, а неправда. У кінцевому підсумку, досліджуючи питання про істину, однакову для всіх і неправду, яка страшніша за смерть, мудрий Сократ з гідністю приймає остаточне рішення афінського суду насильно померти й добровільно випиває цикуту, справедливо вважаючи, що його відмова від втечі й смерть поселять нові сумніви і змусять задуматися його співгромадян про справедливість правил та поглядів, які він сповідував. Ці сумніви,

перекоаний філософ, будуть сприяти просуванню до істини, руйнувати безпосередність і спокійну впевненість в собі, вести до розуміння відносності будь-яких ідеалів і моральних правил.

Далі слідує власне фантазія самого В. Короленко, який дозволяє собі відступити від першоджерела Платона. У Платона Сократ відмовляється прийняти пропозицію про втечу, посилаючись лише на необхідність поваги законів навіть у тому випадку, якщо вони обертаються несправедливістю для того, кого притягують до суду. Аналізуючи мужній вчинок Сократа гідно зустріти смерть, В. Короленко наводить ще цілу низку аргументів, які в основі своїй дещо наближаються до толстовської теорії «непротилеження злу». На це звернув увагу Г. Бялий і навів цитату з діалогів Платона: «Погрожувати злом за зло завжди беззаконно, робити несправедливість несправедливо, яким би то не було чином, і злочинно, і ганебно» [2, с.170].

У період 80-х років XIX століття, коли вчення Л. Толстого набуло особливої популярності в Російській імперії, ці думки не могли не привернути уваги В. Короленка, тим більше що він вже полемізував з відомим письменником із цього питання у творі «Сказанням про Флора Агріппу і Менахема, сина Іегуди». За спогадами про особисту зустріч з Л. Толстим, В. Короленко вказував, що його співрозмовник був «начебто умиротворений своєю вірою», перекоаний, що «дійсно знайшов свою істину», яка могла все йому пояснити: «велике і мале» [3, с.116]. Сам мислитель не розділяв толстовської теорії, а відповів на неї деякими творами. В образ свого Сократа В. Короленко свідомо відмовився ввести риси покірності, смиренності, «непротилеження», які були характерні для Сократа Платонівського. Одержимий втіленням романтичної ідеї самоцінності людської особистості, мислитель наділив свого героя «норовистістю», прагненням до боротьби і непокори. Короленківський Сократ – упертий мудрець, який «свідомо руйнує старі забобони й віру в олімпійських богів і утверджує мислячу особистість з її індивідуальним розумом та вірою [11, с.54].

В. Короленко загострює критицизм Сократа щодо традиційної релігії греків та їх духовно-ціннісних орієнтацій, Платонівський Сократ відкидає висунуте йому обвинувачення в зазіханні на стару віру тільки як вигадку його ворогів. Це відступ від Платонівського джерела і підкреслює основний зміст оповідання «Тіні»: цінність Сократа для В. Короленка у його реформаторських прагненнях. Він бореться зі старими віруваннями, з якими «жили предки в спокої душі» [6, с.329].

У фантастичній частині розповіді померлий Сократ пробирається крізь морок Аїду до оселі богів. Він постає перед обличчям розгніваного Зевса, але і у відповідь на його гнівні закиди продовжує відстоювати

своє право на пошук істини. Однак докір Кроніда в тому, що замість простодушної віри він пропонує одні лише сумніви, бентежить душу філософа, який продовжує відстоювати своє право на дослідження. «...Я не зодчий, – говорить Сократ, – я не творець нового храму, не мені було призначено на старому місці підняти із землі до неба величаву будівлю прийдешньої віри. Я – сміттяр, забруднений пилом руйнування. Але, Кроніде, совість говорить мені, що й робота сміттяря потрібна для майбутнього храму» [6, с.352]. Будівля нової віри, нового вчення може виникнути тільки на розчищеному аналізом місці. Стара віра не задовольняє нових запитів. Зевс, який узурпував свою владу, сіє насіння ворожнечі між людьми і богами. Самі люди в своїх духовних запитах уже переросли моральний рівень своїх богів. Значить, старого вчення вже не існує й старі боги повинні дати простір людському сумніву.

Для В. Короленка у Сократа насамперед важливі сумнів і невпинний пошук істини та світла. «Великий закон полягає в тому, щоб смертні самі шукали в темряві шлях до джерела світла», – говорить він колишньому найбагатшому з афінських ремісників Елпідію, з яким зустрівся у царстві похмурого Аїда. Елпідій помер за три дні до Сократа, його лякає темрява Аїду, і він шукає захисту від неї у Сократа. Сократ же запрошує Елпідія до спільного пошуку джерела світла, тобто істини, бо з істиною не страшний жодний Аїд. Допитливий розум Сократа й у похмурому царстві мертвих вимагає їжі, і Сократ запрошує Елпідія до співбесіди: «Запитуй, друже Елпідію, питання допитливої людини викликають відповіді й породжують співбесіду» [6, с.337]. Не розмову, не бесіду, а співбесіду як спільний пошук істини. До істини Короленківський Сократ хоче прийти шляхом спільних роздумів.

Мислитель підкреслює, що сократівські пошуки істини були зумовлені його роздумами про духовний стан своїх співвітчизників. Пелопоннеська війна привела до руйнування не тільки підвалин полісного ладу, вона зруйнувала суспільну свідомість, з якою всі відчували себе пов'язаними. Згідно з вченням Сократа, істина може існувати лише в тому випадку, якщо над особистостями стоїть щось загальне, чому вони повинні підкорятися. Займатися пошуками істини можна лише в тому випадку, коли окремі люди, при всій відмінності у власних думках, спільно й свідомо звернуться до того, що вони всі визнають. Як стверджує Л. Скремінська, істина є спільним мисленням, тому філософія Сократа «не є самотнім самозаглибленням, вона не є повчанням і ученням, вона є спільним пошуком, діалогом, бесідою» [11, с.56].

Форма діалогічного дослідження проблем, діалектика в сократівському розумінні цього слова, відображає вироблений філософом метод дослідження будь-якого роду явищ і понять шляхом аналогій.

«Згідно з вченням Сократа, – підкреслює В. Короленко, – будь-яке знання (а істинне знання має, на його думку, вести до морального вдосконалення людини і через нього – самої держави) спочатку закладено в душі людини, і його, Сократа, роль полягає лише в тому, щоб вивільнити це знання, допомогти йому народитися. Цього можна досягти шляхом уміло поставлених запитань, на які можна дати певні відповіді» [1, с.271].

Короленківський Сократ запрошує Елпідія до спільних роздумів над тим, що хвилює його самого, – це питання «Чи потрібно вірити в олімпійських богів?», «За що варто їх шанувати і поважати?», «У чому ознака істинного божества?». Діалог Сократа – Елпідія В. Короленко будує таким чином, що мудрець своїми питаннями-дослідженнями прагне викликати в душі ремісника, яку сам Елпідій вважав «твердою у вірі», «подив і коливання», похитнути його віру в богів-олімпійців, похитнути його повагу до Кроніда-Зевса.

Чи багато благ мав Елпідій у тому земному житті? – Так, він мав те, чого не було в Сократа: успіх у справах, золото, пошану. – А що він зумів взяти з собою в Аїд? – Нічого. Смерть зрівняла їх обох, і в очах Елпідія так само темно, як і в очах Сократа. – А боги, яких так шанував Елпідій, яким він поклонявся й приносив багаті жертви, зрадили його, і доля богобоязливого Елпідія в царстві Аїда нічим не краща за долю Сократа, який не просто заперечував силу олімпійський богів, але й мав свого власного бога – Даймона, під яким він розумів поняття совісті людини.

В. Короленко підкреслює, що за своїм характером сократівська філософія є етичною рефлексією: вихідні її ціннісні орієнтації носять моральний характер. Енергія спільних роздумів повинна бути спрямована на те, що найбільше хвилює людину: в даному випадку це питання – чи варто шанувати олімпійських богів і за що? У чому їх велич? Якщо Елпідію важко відповісти самому, вони будуть шукати відповідь разом. «Велич у зрості?» – «Тоді атлет Діофант, який вищий за Перікла на цілу голову, величніший за нього?» – «А, можливо, величина в чесноті?» – «Тоді чи можна назвати добродієм Кроніда-Зевса, який «воював з рідним багьком і розпалювався тваринною хіттю до смертних, а Гера мстила безневинним дівам, які зазнали насильства від її чоловіка?» [6, с.344].

Мислитель устами Сократа приводить Елпідія до висновку, що олімпійські боги – це не боги, а «оманливі примари», «тіні богів» (так називалося оповідання в його первісному задумі). Обурений Елпідій звинувачує Сократа в тому, що він «і виглядом своїм, й усім іншим» нагадує «рибу-торпіль, яка своїм поглядом зачаровує людину», так і Сократ зачарував його, Елпідія, лише для того, щоб потім породити в душі, твердій у вірі, здивування й коливання, щоб похитнути в його думці по-

вагу до Зевса. І не бажаючи більше піддаватися на провокаційні питання Сократа, Елпідій відмовляється від розмови з «босоногим філософом». Тоді Сократ розповідає Елпідію притчу, адже «розум відпочиває на притчах, а між тим, і відпочинок буває не безплідним» [6, с.335].

Вибір власне притчі як форми спілкування був обумовлений тим, що наприкінці XIX століття інтерес до притчі особливим чином проявляє себе як спроба подолати натуралістичні й романтико-егоцентричні установки, звернутися до злиття фантастики і реальності. В. Короленко неодноразово звертався до жанру притчі, органічно вводячи її в загальну структуру розповіді. Притча, яку розповідає Сократ Елпідію, про мілетського юнака, якого ще отроком вороги захопили в полон, а боги відібрали в нього пам'ять про всі події його попереднього життя, залишивши йому тільки смутну, але світлу мрію про залишену батьківщину й батька – найкращого з усіх людей. На його батьківщині, пам'ятав він, «шанували мудрість і чесноти, а батька всі називали учителем» [6, с.346]. І юнак вирушив шукати досконалої мудрості й правди, сподіваючись, що коли він їх знайде, то це й буде його батьківщина і його батько. Але його пошуки приводили розум до постійного дослідження й сумніву, і в кожній, на перший погляд, досконалій людині, він знаходив «сліди недосконалості, а іноді й фізичних вад» [6, с.347]. Доля юнака, – зазначав Короленківський Сократ, – це доля людського роду, адже «чи не так же рід людський замінює дитячу віру випробуванням і сумнівом? Чи не так само творить він сам образ невідомого з дерева, каменю, з обряду і переказу, з натхненною піснею поета й зі здогадок мудреця? ...І потім знаходить цей образ недосконалим і розбиває його, щоб знову піти в пустелю сумнівів. ...Й усе для того, щоб шукати кращої віри, все вище і вище. І не судилося роду земному шукати, все підносячись нескінченно, тому що й невідоме є нескінченність!» [6, с.347-348].

Так прагнення знайти рідного батька, тобто ідеал, перемагало бажання остаточно прийняти зручну, але далеку від ідеалу віру. Тому незадоволеність, постійні сумніви у відкритті істини, небажання перетворювати її на віру, ретельно оберегається від руйнівного аналізу, і є найтвердішою підставою того, що ця істина, яку часто вважають ілюзорною, все-таки існує й може бути знайдена. Дане судження, укладене в уста Сократа, багато в чому відображає короленківське розуміння віри, і разом з тим воно свідчить про те, що сама поява цього питання була продиктована цінністю віри в російському суспільстві кінця XIX століття.

Таким чином, у своєму оповіданні-фантазії «Тіні» В. Короленко підкреслює думку, яка займала провідне місце в його світогляді кінця XIX століття, зауважуючи, що «релігійні системи мають тимчасове значення. Сумнів, роздуми, критика – це постійний закон руху до істини.

Релігійні пошуки Сократа розглядаються мислителем як заперечення будь-якої конкретної традиційної форми релігійності. Важливо не стільки утвердження нової віри, більшою мірою важливий сумнів у життєздатності, значущості та цінності старого релігійного вірування, яке спочиває на сліпому поклонінні, а не на знанні. Невпинне прагнення людини до нових знань буде спонукати її «шукати нове поняття божества, яке стоїть за безсумнівно пізнаними законами необхідності, законами, які встановлені розумом-світлом, що є теж відблиском божества в нашій душі», – пише В. Короленко в «Щоденнику» за 1890 рік – Цей Бог вимагає віри, серця. Але він вимагає й розуму, сумніву, вимагає безстрашного служіння собі за допомогою добування нових істин і служіння їм, вимагає постійного очищення наших понять про нього вогнем очищення, в якому багаття – нові знання, а правда, що запалює багаття, – сумнів» [4, с.204-205].

Так на матеріалі класичної грецької філософії – основи західноєвропейської філософії та літератури – В. Короленко вирішує одну із значущих цінностей свого часу – проблему віри. Не будучи богошукачем, В. Короленко підходить до цієї проблеми з антропологічних позицій і дивиться на віру, як на основну ціннісну орієнтацію всього духовного й морального життя людини. При цьому вірі, що веде до смирення, покірності й непротівлення, протиставляється віра, що закликає і веде людину до пізнання самої себе, а через себе – до пізнання всього, що відбувається навколо. Через Сократа В. Короленко шукав «нового бога», яким могла бути і сама людина, внутрішньо вільна, звільнена від страху і релігійного догмату, людина, в якій здібності до боротьби і протесту існують як «природно» притаманні самій людській природі.

Література

1. *Борухович В. Г.* «Киропедия в истории греческой прозы» / В. Г. Борухович // Ксенофонт Киропедия. – М. : Наука, 1976. – С.268-288.
2. *Бялый Г. А.* В. Г. Короленко / Г. А. Бялый. – Л. : Худож. лит., 1983. – 352 с.
3. *Короленко В. Г.* Воспоминания. Статьи. Письма / Владимир Галактионович Короленко. – М. : Совет. Россия, 1988. – 413 с.
4. *Короленко В. Г.* Полное собрание сочинений: посмертное издание: в 50–и т. / Владимир Галактионович Короленко. – Харьков : Государственное издательство Украины, 1922–1929. Т. 1 : Дневник (1881–1893 гг.). – 1925. – 304 с.
5. *Короленко В. Г.* Собрание сочинений : в 10–и т. / Владимир Галактионович Короленко – М. : Гослитиздат, 1953–1956. Т.10 : Письма. 1879–1921. – 1956. – 717 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до дж.: http://az.lib.ru/k/korolenko_w_g/text_0890.shtml
6. *Короленко В. Г.* Тени / Владимир Галактионович Короленко // Короленко В.Г. Собрание починений : в 10-и т. – Т. 2 : Повести и рассказы. – М. : Государственное издательство художественной литературы, 1954. – С.320-374.

7. *Мережковский Д. С.* О причинах упадка и новых течениях современной русской литературы / Д. С. Мережковский // Полн. собр. соч. Д. С. Мережковского: в 17 т. – СПб. : Т-во М. О. Вольф, 1911-1914. – Т.15. – С.138-154.

8. *Михайловский Н. К.* Русское отражение французского символизма / Н. К. Михайловский // Михайловский Н. К. Статьи о русской литературе XIX – XX века. – Л. : Худ. лит., 1989. – С.462-481.

9. *Назырова М.* Короленко как Ксенофонт: к вопросу о литературном «самоопределении» В. Г. Короленко / Мила Назырова, Павел Лион. [Электронный ресурс] – Режим доступа к ист. <http://www.screen.ru/vadvad/Komm/phsoy.htm>

10. *Платон.* Апология Сократа / Платон // Платон Собр. соч. : в 4 т. – Т.1. – М. : Мысль, 1990. – С. 70-96.

11. *Скреминская Л. Р.* Запад – Восток (Духовные и творческие искания В. Г. Короленко) : дис. ... канд. филол. наук : 10.01.01 / Любовь Романовна Скреминская. – Бишкек, 2003. – 160 с.

Я.Е. Блоха

РЕИНТЕРПРЕТАЦИЯ В.Г. КОРОЛЕНКО ЦЕННОСТНЫХ ОРИЕНТАЦИЙ СОКРАТА И ПЛАТОНА

Внимание автора статьи сосредоточено на процессе реинтерпретации украинским мыслителем конца XIX – начала XX в. Владимиром Галактионовичем Короленко ценностных ориентаций древних греков Сократа и Платона. В.Г. Короленко считает, что в античном обществе главными ценностными ориентациями были те, которые определяли взаимоотношения между людьми, ведь короленковский Сократ, например, стремится не только найти новую веру, но и донести ее до других.

Ключевые слова: реинтерпретация, ценностная ориентация, вера, истина, диалектика.

Y.Y. Blokha

REINTERPRETATION BY V.G. KOROLENKO OF VALUE ORIENTATIONS OF SOCRATES AND PLATO

The author of the article focuses on the process of reinterpretation by Volodymyr Galaktionovych Korolenko, Ukrainian thinker of the late XIX – early XX centuris, of values of ancient Greek philosophers Socrates and Plato. V.G. Korolenko believes that in the ancient society the most important value orientations were those that defined the relationship between people, because Socrates in the works by Korolenko, for example, seeks not only to find a new religion, but also to communicate it to others.

Key words: reinterpretation, value orientation, faith, truth, dialectic.

Надійшла до редакції 17.06.2013 р.